

BANDI ISTVÁN: EGY 70 ÉVIG TARTÓ SZAKMAI KÉPZÉS SIKERTÖRTÉNETE

Rejtő Sándor 170 Emléknapon elhangzott előadás alapján

A címet módosíthatnánk úgy is, hogy a textilipar és a textilipari oktatás 70 éve **Győrött**, hiszen a kettő együtt volt sikeres és együtt is fejezte be sikeres pályafutását.

1. A KEZDETEK

Néhány gondolat a győri textilipari szakoktatás indulásáról:

Az 1920-as évek végén a 30-as évek elején már volt előzménye a textilipari oktatásnak: A nagy gazdasági világválság Magyarországot is érzékenyen érintette, bár az iparágak közül a textiliparhoz volt a legkíméletesebb. Ebben szerepet játszott az is, hogy Nyugat Európából (Anglia, Németország) kezdtek áttelepedni a külföldi tulajdonú üzemek, melyeknek új munkaerőre, szaktudásra volt szükségük.

Ennek következtében az elhelyezkedni nem tudók számára indítottak a **győri** gépipari szakiskolában az érettségizettek számára 2 éves tanfolyami képzést, hogy a fejlődő textilipar, és a textiliparban korábban elhelyezkedő nagyszámú külföldi szakember /elsősorban német és cseh/ pótlására és helyette magyar szakembereket képezzenek.

A kereskedelmi miniszter elrendelte, hogy Győrött a **Magyar Királyi Állami Gépipari** textilipari képzést kell indítani, **egy textilipari szakosztály felállításával**.

A képzés megszervezésével a tanfolyami képzésben korábban már gyakorlatot szerzett Göblyös Mihályt bízták meg, **aki megalapozta városunkban a magyar nyelvű textilipari képzést**. (Mivel nem volt módunk a volt iskolánk falán emléktábla elhelyezésére, ezért az iskolaalapító Göblyös Mihály munkásságára a Jedlik Szakközépiskola előcsarnokában elhelyezett tábla emlékeztet). Az indulás feltételeit a minisztérium, Győr város vezetése és az iparkamara biztosította. A tanműhelyt az alagsorban kiürített csarnokban alakították ki, ahol a vállalatok által adományozott pamut- gyapjúipari gépeket, a felvető gépet helyezték el, a kéziszővő tanműhely pedig egy toldalék épületben kapott helyet.

A közismereti tantárgyak kötelezően előírt rendszerén túlmenően a szakmai tárgyak órakeretét **és tartalmát** a szervezők határozták meg, **és az 1933/34 tanévben a Magyar Királyi Állami Fém- és Textilipari Szakiskolában indulhatott meg a képzés 25 tanulóval**.

A tankönyveket mai szóhasználattal inkább munkafüzeteknek nevezhetnénk. Egyik oldalon a gép leírása volt a másik oldal üres volt ide kellett a tanulóknak berajzolni a működési vázlatot. A képzés 3 éves volt, a sikeresen befejező végbizonyítványt kapott.

A kezdetben 20-25 fős osztály létszámok az 1940- es évek elejére 30-35 főre emelkedtek. A képzés 16 éve alatt 302 tanuló végzett, akik a háború után a textilipari üzemek helyreállításában meghatározó volt.

2. AZ ÖNÁLLÓ ISKOLA LÉTREJÖTTE: A TEXTILIPARI TECHNIKUM

1949-ben az iskola önálló épületbe költözött / az államosított **Orsolya-rendi ipari leányközépiskola** helyére/ és innen számíthatjuk az **önálló győri textilipari szakképzés** elindítását. Egy éves kísérletezés után /ipari gimnázium **név alatt**/ elindult a technikus képzés és az ipari szakember képzés a szakminisztériumok felügyelete alá így, a textilipari képzés a Könnyűipari Minisztérium felügyelete alá került.¹

¹ 1951-től: Textiltechnikum néven, 1955-től Rejtő Sándor Fonó- és Szövőipari Technikumként működött

BANDI ISTVÁN: EGY 70 ÉVIG TARTÓ SZAKMAI KÉPZÉS SIKERTÖRTÉNETE

Rejtő Sándor 170 Emléknapon elhangzott előadás alapján

A Minisztérium gondos gazdája volt iskolánknak. A költözés után rövid időn belül megépítette a tanműhelyt, amely alkalmas volt a gépipariból a teljes géppark áttelepítésére, sőt, vállalati támogatással a bővítésre is. A tanműhely azonban csak a szövő szakma képzésére volt alkalmas.

A technikus képzés 4 éves volt és a korábbi általános képzés helyett fonó és szövő szakosítást vezettek be. Mivel a fonó képzésnek nem voltak meg sem a tárgyi sem a személyi feltételei, ezért a vállalatoktól kapott fonógépeket a megszüntetett kézi szövőműhely helyére telepítették. Szomorú kényszer megoldás volt, a fogalmak megismertetésére, a szerkezetek megnevezésére, sőt a szakma megszerettetésére is fontos szerep hárult.

A gyakorlati képzés nagyrészt vállalatoknál történt, a gyapjúfonás a Richards Finomposztógyárban a pamutfonás a győri fonodában. Az elméleti képzést is nagyrészt vállalati szakemberek biztosították. Az 1960-as évek elején készült el a kétszintes fonó tanműhely és alakult ki a fonó és szövő szaktanári testület, amihez az iskolát mindenben segítő Könnyűipari Minisztérium felelősségteljes munkája is nagyban hozzájárult. Szalai Dezső az oktatásért felelős előadó valamennyi szakág tankönyvét elkészíttette, amelyek hosszú ideig alkalmasak voltak az elméleti oktatásra.

A 3 éves képzéshez képest jelentősen megnőtt az iskolánkba jelentkezők száma, aminek társadalmi okai is voltak: a tanulás lehetőségének felszabadulása. A Könnyűipari Minisztérium által engedélyezett 30 leány felvehető helyre 100-120 tanuló a 60 fiú helyre 80-90 tanuló jelentkezett. Mivel fiú- és leánykollégiummal is, emiatt a dunántúli textilipari gyárak környezetéből jelentkeztek tanulók. A győri tanulókon túlmenően állandó jelentkezők voltak Szentgotthádról, Szombathelyről, Kőszegről, Sopronból, Komáromból, Tatáról, Nyergesújfaluból, ami később a fiók vállalatok létesülésével ez tovább bővült. A 90-es években mintegy 18 vállalattal volt kapcsolatunk, ahová tanulóink végzés után elhelyezkedtek.

3. KÉPZÉSI VARIÁCIÓK

3.1. Szakközépiskolai képzés *(Rejtő Sándor Textilipari Szakközépiskola)*

1968-tól kezdődően a technikus képzést az oktatási rendszer központi átszervezésével a szakközépiskolai képzés váltotta fel. A változtatást azzal indokolták, hogy a technikum csak szakirányú továbbtanulásra készít fel, a humán területeken a továbbtanulás lehetősége korlátozott. Növelték a közismereti tárgyak óraszámát a szakmai tárgyak rovására, a negyedik évben érettségi vizsgával fejezték be tanulmányaikat a tanulók. A humán egyetemre jelentkezők száma azonban nem növekedett, a technikumi tanulók közül korábban is sikeres felvételi vizsgát tettek a jogra, a képzőművészeti egyetemre, pedagógusképző egyetemekre.

A képzés felügyeletét a városi tanácsok vették át, akik sem anyagilag, sem személyi állománnyal nem voltak felkészülve e feladat ellátására. Igyekeztünk a technikumi oktatás tananyagot átmenteni és megtalálni a módszert az eredményes oktatáshoz. Jelentős változtatások voltak az iskola szerkezetében. Ezek egy részét az iskolavezetés kezdeményezte, más részét szükségszerűen kellett vállalni.

A kötőipari vállalatok és szövetkezetek kezdeményezésére vállalati támogatással elindítottuk a kötőipari képzést. A Mosonmagyaróvári Kötöttárugyártól, a Győri Kesztyűgyártól kaptunk támogatást a tanműhely kialakításához.

A ruhaipari képzést a már jelentkező beiskolázási létszám csökkenése miatt indítottuk el, ezen túlmenően a Révay Gimnáziumból profiltisztítás címen átvettük a textilvegyipari képzést is.

BANDI ISTVÁN: EGY 70 ÉVIG TARTÓ SZAKMAI KÉPZÉS SIKERTÖRTÉNETE

Rejtő Sándor 170 Emléknapon elhangzott előadás alapján

Volt egy időszak, amikor a vállalati szakmunkásképzés úgy módosult, hogy a gyakorlati képzés a vállalatonál maradt, az elméleti képzés viszont iskolarendszerben történt. A gyakorlati oktatást a textilipari képzésben gyakorlattal nem rendelkező szakmunkásképzőbe helyezték át, amit azonban egy év után a vállalatok kezdeményezésére és a Munkaügyi Minisztérium rendeletére iskoláknak kellett újból visszavenni. Ez tekinthető elismerésnek, de helyhiány miatt alig megoldható feladatnak is.

3.2. Az 5 éves technikus képzés indulása 1984-ben

A szakközépiskola kritikájaként indult el az az 5 éves technikus képzés. 4 év utáni az érettségit követően választani lehetett csak a szakmai tárgyakat tanító ötödik évet, amelynek befejezésével technikus képesítő vizsgára volt lehetősége tanulóknak. A korábban a szakközépiskolát végzetteknek is lehetővé tették a technikus képesítés megszerzését. A technikus minősítő vizsgára előkészítő tanfolyamot indíthattak az iskolák, szakdolgozati témákat határoztak meg, amelyeket a technikus minősítő vizsgán kellett megvédeni.

Az látható, hogy a technikumok megszűnése után állandó útkeresés jellemezte a szakmai oktatást és nem mindig jó irányban. Mindezeket a változásokat az iskola a 70 éves fennállása alatt átélte, de a szakmai tanári testület elég képzett és elhivatott volt ahhoz, hogy a vállalati igényeknek megfelelően mindig kialakítsa saját szakmai irányát.

3.3. Felnőttképzés

1950-től kezdődően fonó-, szövő-, faipari és textil vegyipari szakon indult felnőtt képzés. A felvétel a vállalati javaslat alapján történt, jellemzően a középkorú korosztály jelentkezett, 30-50 év volt az életkor. Nagyon vegyes előképzettséggel rendelkeztek a jelentkezők, többen érettségi vizsgával, félbe maradt főiskolával, egyetemmel rendelkeztek. Heti 3-4 alkalommal, délutáni beosztással folyt a tanítás, ki kell emelni azt a szorgalmat, mely jellemezte a „diákok” munkájukat.

A negyedik év végén képesítő vizsgát tettek a nappali képzéssel azonos tárgyakból azonos követelménnyel. Ezt a képzési formát később felváltotta a levelező tagozat, mely elsősorban a szakmunkás végzettséggel rendelkezők számára biztosított továbbtanulási lehetőséget.

4. A TÖRTÉNET VÉGE: AZ ISKOLA BEZÁRÁSA

2003-ban e nagymúltú, kiváló szellemiségű iskolát a fenntartó határozatával hivatalosan megszüntették. Élt és kiválóan működött 70 évig, születésnapját ünnepelte volna 20 évvel ezelőtt, 2003 novemberében.

Az iskola szellemisége

A változások ellenére nem változott az iskola szellemisége, a tanárok és diákok közötti jó kapcsolat, a következetes munka igénye, a végzett tanulóink munkahelyi beilleszkedésének és eredményességének figyelemmel kísérése jellemezte tevékenységünket. *Az iskola szellemiségét meghatározta a tanári példamutatás, emberség, az összetartásra és a szakma szeretetére nevelés. Mindvégig lelkes, elkötelezett, kiváló szaktudású, kiemelkedő tanáregyéniségek dolgoztak az iskolában.* Voltak tanulóink, akik nem a szakmában helyezkedtek el, voltak, akik egyetemen, főiskolán tanultak tovább, akár szakirányban, akár humán szakon. Valamennyien szívesen és hálával gondolnak vissza az iskolában eltöltött 4-5 évre. Ezt mérhettük le 2023 szeptember 2-án az iskola indulásának 90 éves évfordulóját ünnepeltük nagyszámú, mintegy ötszáz volt tanítványunk jelenlétével.

Végezetül büszkén vállaljuk a Rejtő örökséget, méltóbb nevet nem kaphatott volna az Iskolánk. Megtisztelő számomra, hogy e jubileumi Emléknapon részt vehettem és felszólalhattam.